

OBRAZLOŽENJE ODLUKE ŽIRIJA ZA DODELU NAGRADE „STEVAN MOKRANJAC“, ZA 2020. GODINU

Žiri Udruženja kompozitora Srbije za dodelu Nagrade „Stevan Mokranjac“ za 2020. godinu radio je u sastavu: kompozitori Ivana Stefanović (predsednica), Vladimir Korać i Jug Marković, muzikolozi Ksenija Stevanović i Ivana Miladinović Prica. Od ukupno trideset sedam kompozicija koje su premijerno izvedene u zemlji i inostranstvu tokom 2020. godine, Žiri je načinio najuži izbor u kojem su bile kompozicije Svetlane Maraš – *Post-Excavation Activities*, Milice Đorđević – *Transfixed, transfixed* za orkestar, Đure Živkovića – *Citadel of love* za kamerni ansambl. Na osnovu većine glasova Žiri se opredelio da Nagradu „Stevan Mokranjac“, koja se ove godine dodeljuje 28. put, ponese elektroakustičko, radiofonsko ostvarenje *Post-Excavation Activities* SVETLANE MARAŠ.

***

Post-Excavation Activities, elektroakustičko radiofonsko delo Svetlane Maraš, premijerno je emitovano 30. maja 2020. godine na Trećem programu Radio Beograda. Prema autorkinim rečima, ovo ostvarenje je zasnovano na „fiktionalnom scenariju o restauraciji drevnih, izgubljenih, pa ponovo nađenih muzičkih snimaka“. Usredsređenost kompozitorke na ideju da se medij, kao materijalni uređaj za beleženje i obradu podataka, „u muzici može predstaviti kao jedan od mnogih kompozicionih slojeva i s mogućnošću da bude prikazan korišćenjem konvencionalnih muzičkih alata“ nudi priliku za refleksiju paradigme i postupaka zvučne arheologije. U kombinaciji semplovanja i raznolikih tehnika digitalnog zvučnog procesovanja, od kojih je veliki deo nastao uz korišćenje čuvenog uređaja EMS Synthi100 u Elektronskom studiju Radio Beograda, slušalac uranja u iskustvo „filma za uho“ i suočava se sa iskopavanjem muzičkih artefakata i zvučnih sedimenata iz skrivenih slojeva naše kulture slušanja. Svojom imanentnom logikom prezentacije, naslov svakog od deset odseka ovog dela slušaocu ne samo da ukazuje na konkretne reference nego mu i omogućava da „zvučnu priču“ materijalno ukotvi u iskustvo koje prožima celu kompoziciju, iskustvo traganja za novim zvukom kroz rekreiranje starog. Fragmenti zarobljenog vremena, kako oni neočekivani i sveži, tako i oni koji ukazuju na prohujala sonična vremena, spojeni su zajedno kako bi stvorili novu, „sanjanu“ audio realnost, koja se neizbežno oslanja na manipulativnu moć tehnologije. I dok iskopavamo značenje iz pokrenutih zvučnih slika ove kompozicije, ohrabreni smo da holistički pristupimo

dinamičnoj međuigri između prošlosti i sadašnjosti, zagledanoj u neki budući, drugačiji zvučni horizont.

Naizgled jednostavan narativ ovog „slušnog filma“ - o iskopavanju prošlosti, konceptualno je problematizovan autorkinim insistiranjem na tome da u njemu nema nijednog arhivskog, terenskog ili konkretnog zvuka. Naprotiv, većina korišćenog materijala je digitalnog porekla, a kompozitorkina namera je bila da on liči, kvalitetom i karakterom, na terenske snimke, ozvučene objekte i konkretne zvuke, na univerzum „stare elektronike“ i arhivskih snimaka. U tom smislu se kompozicioni metod zasnovan na rekreaciji realnih, organskih zvukova digitalnim sredstvima može razumeti kao „inverzija konkretne muzike“. Karakteristična boja analognog sintetizera zvuka EMS SYNTHI 100 iskorišćena je kao kohezivno sredstvo, kao „crvena nit“ kroz različite sekcije kompozicije, a koja daje potrebno emotivno sidrište apstraktnom narativu ovog dela.

Svetlana Maraš konstruiše svet utemeljen na pokretima minijaturnih zvučnih objekata i događaja, koje potom virtuosno preslaguje i nadograđuje, stvarajući kompleksne, višeslojne strukture zaigrane i nesvakidašnje zvučnosti. Njen kompozicioni postupak dosad se uvek bazirao na korišćenju zvukova kratkog i određenog trajanja, koji su pritom jasno definisani, velikog gestualnog potencijala i snažne fizičke prisutnosti. U svom delu *Post-Excavation Activities* Maraševa odlazi korak dalje u odnosu na svoj dosadašnji radiofonski i elektroakustički opus, hrabro zaranjajući u fiktionalnu dubinu iz koje isplivavaju ostaci buduće prošlosti. Kao lična meditacija o imaginarnom zvuku i tehnologiji reprodukcije zvuka, na šta upućuje i slobodan prevod naslova dela („Aktivnosti posle iskopavanja“), ovo ostvarenje – mada pripada elektroakustičkoj muzici, koja se često percipira kao hladna, apersonalna, dehumanizovana, mašinska i distancirana – otvara nam snažan emotivni horizont otkrivanja i kontemplacije nad sudbinom stvari koje pravimo i koje pokušavamo da sačuvamo, a samim tim i nad sudbinom nas samih kao vrste i kao pojedinaca. Jer šta na kraju ostaje na „traci“, i ko će tu traku otkopati, rekonstruisati i predložiti je nekom budućem svetu?